

Anton van Kalmthout:

'De rechtsstaat geldt blijkbaar alleen voor Nederlanders, vreemdelingen mogen het met de karige restjes doen'

Leon Heuts, journalist

Anton van Kalmthout, hoogleraar vreemdelingenrecht en strafrecht aan de Universiteit van Tilburg, moet zichzelf vaak verdedigen. En niet alleen tegenover mensen van de IND, ambtenaren van het ministerie van Vreemdelingenzaken, of tegen wie dan ook die te maken heeft met het uitzettingsbeleid. Dat die hem zien als een vervelende sta-in-de-weg, begrijpt hij wel. Maar hij merkt dat hij zich ook – en steeds vaker – moet verdedigen tegen anderen, die *niets* te maken hebben met het uitzettingsbeleid. Mensen die hij zomaar spreekt: collega's, kennissen, journalisten. 'Waarom neem je het op voor vreemdelingen en illegalen? Waarom wijs je op rechtsregels, internationale afspraken et cetera? Uiteindelijk gaat het er toch om dat ze worden uitgezet?'

Van Kalmthout: 'Dit zullen advocaten van uitgeprocedeerde asielzoekers, maar ook hulpverleners, wel herkennen. Mensen reageren negatief, omdat je het opneemt voor mensen die nu "eenmaal toch weg moeten". Het gaat zelfs vaak verder dan negatieve reacties. Soms is er sprake van regelrechte criminalisering.'

Eigenlijk gaat dit gesprek over de toetreding van Van Kalmthout tot het Committee for the Prevention of Torture (CPT), de commissie die valt onder de Raad van Europa, en die er op moet toezien dat in landen die lid zijn van de Raad een detentiebeleid wordt gevoerd dat niet uitmondt in marteling, of een wrede en mensonterende behandeling – conform art. 3 EVRM. Maar Van Kalmthout is verontwaardigd. Een dag eerder werd hij geïnterviewd door het tv-programma *Netwerk*, over de zoveelste twijfelachtige handeling van de IND en minister Verdonk. Een Syrische regeringsdelegatie voerde half februari gesprekken in Nederland met Syriërs die het land moeten verlaten. De vordering tot een gesprek met de IND bleek in feite een misleidende manoeuvre om de vreemdelingen te dwingen met een Syrische delegatie te praten. Volgens Verdonk bestond de delegatie uit immigratiedeskundigen, maar Amnesty International en de Franse

mensenrechtenorganisatie Synatic stellen dat het door de overheid gestuurde agenten zijn die moesten achterhalen waarom de Syriërs zijn gevlucht – met alle gevaren van dien.

Van Kalmthout: 'Helaas zullen we nooit weten wat de aard van de gesprekken was, want er was niemand bij. Zelfs de IND werd gesommeerd de kamer te verlaten. We laten op dat moment dus toe dat Syrische vluchtelingen zonder enige vorm van rechtsbijstand worden verhoord door een delegatie van de Syrische regering. Syrië! Het doet er niet eens toe of de claim van Synatic waar is; je laat geen vluch-

Foto Eric van der Burgt

'Er ontstaat een juridisch niemandsland, waar rechten nog nauwelijks méér omvatten dan het recht in leven te blijven'

telingen alleen met een delegatie uit een land waar gemarteld wordt. Niemand weet nu wat de aard van de gesprekken was: gingen ze over immigratie, of over strafvordering? Maar het meest schrijnende is het gevoel van *déjà vu*. Na de Congo-zaak, waarbij gevoelige informatie blijkt te zijn doorgespeeld aan de Congolese geheime dienst, kwam de commissie-Havermans met een aantal aanbevelingen om dit te voorkomen. Die aanbevelingen zijn in de wind geslagen. Daaruit spreekt minachting: blijkbaar is het verkrijgen van laissez passers, waarmee uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen terugkeren naar het land van herkomst, belangrijker dan elementaire rechten.'

Maar goed, eigenlijk ging dit gesprek over CPT – een andere kwestie, zij het ook weer niet zo heel erg anders. Het CPT controleert het detentiebeleid door middel van bezoeken. Ieder land, van de in totaal 46 landen die zijn aangesloten bij de Raad van Europa, wordt regulier één keer in de vier jaar bezocht, door een commissie die bestaat uit juridische hoogleraren, psychiaters, artsen, tolken, experts die het land kennen, et cetera.

Van Kalmthout: 'De commissie geeft in het land zelf aan welke detentiecentra en psychiatrische inrichtingen het wil bezoeken. Het land mag dit niet weigeren. Ter plekke wordt onderzocht of er sprake is van marteling, mensonwaardige of vernederende behandeling. Uiteindelijk leidt dit tot een rapport met daarin forse aanbevelingen. Dat kan later worden gevolgd door een ad-hocbezoek, om te controleren of die aanbevelingen zijn opgevolgd. Ook een onverwacht spoedbezoek – bij alarmerende berichten over de omstandigheden van gedetineerden – is mogelijk. Mocht een land de aanbevelingen in de wind slaan, of bezoek aan een gevangenis of psychiatrisch ziekenhuis weigeren, kunnen er sancties volgen. Het CPT kan er voor kiezen een publiek statement te maken. In het uiterste geval kan het land worden uitgesloten van de Raad van Europa.'

Volgend jaar is Nederland aan de beurt voor een bezoek, en vreemdelingenbewaring heeft in alle landen tegenwoordig de bijzondere >

➤ aandacht van het CPT. Van Kalmthout: ‘Asieladvocaten kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Neem nu de omstreden detentieboten. De vreemdelingenrechter oordeelde onlangs dat de boten en het regiem ongeschikt zijn voor een langer verblijf. Verdonk legde de uitspraak voor aan de Raad van State, en die liet weten dat de problemen weliswaar groot kunnen zijn, maar dat het niet aan de vreemdelingenrechter is om daar uitspraak over te doen. Wat kan een advocaat doen, als er in Nederland geen toetsende instantie meer is? Eén manier is de rechtsgang naar het Europees Hof, dat het beleid kan toetsen aan het EVRM. De rapporten van het CPT spelen daarbij een steeds belangrijker rol. Maar daarnaast kunnen advocaten ook het CPT deelachtig maken van hun kennis. Het is een weg die bij advocaten niet zo bekend is; logisch, want die is minder direct dan procederen. Maar dat wil niet zeggen dat het zinloos is. Het CPT verzamelt langs velerlei wegen zijn informatie, ook via advocaten en anderen die werken met gedetineerden. Het CPT is weliswaar geen juridisch orgaan, en kan ook niet ingaan op individuele gevallen. Maar van de bezoeken van het CPT gaat wel degelijk een preventieve werking uit, en informatie van advocaten kan helpen een beeld te vormen van het detentiebeleid. Een brief schrijven naar Straatsburg, waar het CPT is gevestigd, kan heel nuttig zijn.’

‘Informatie van advocaten kan helpen een beeld te vormen van het detentiebeleid’

Van Kalmthout: ‘Ik maak me ernstige zorgen over die detentieboten. Het is al dubieus dat de vreemdelingenbewaring een gevangenisregiem kent, zeker nu het regiem van de strafrechtelijke detentie stapsgewijs wordt versoberd. Recreatie en educatie zijn bijvoorbeeld nagenoeg afgeschaft. Het grootste deel van de dag zitten gedetineerden, en dus ook vreemdelingen in vreemdelingenbewaring, achter de deur; terwijl niets gedaan wordt aan terugkeeractiviteiten. En dat terwijl “illegaal zijn” niet valt onder de strafwet. En ja, dit heeft wel degelijk alles te maken met de Syrische vluchteling die alleen wordt gelaten met een schimmige Syrische delegatie. De rechtsstaat geldt blijkbaar alleen voor Nederlanders, en vreemdelingen mogen het met de karige restjes doen. Door alle verschuivingen ontstaat een juridisch niemandsland, waar rechten nog nauwelijks méér omvatten dan het recht in leven te blijven.’

de rechtswetenschap vindt

HERSTEL INTERVIEW ENGELSE SMAADWETGEVING

In het vorige nummer is van het interview van Patrick van IJzendoorn met jurist-uitgever Martin Rynja (p. 161), vlak voor het eind, helaas de volgende, vet gezette passage weggevallen:

... een gerucht makend boek over frauduleuze praktijken bij de veilinghuizen Sotheby's en Christie's. “Dat bleek uiteindelijk te gaan om een foutje in de aristocratische titelatuur,” lacht Rynja. ‘Ik weet trouwens niet of het verstandig was dit boek uit te ge-

AGENDA

Oproep NIOD ex-gevangenen Natzweiler

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) doet hierbij een oproep aan (nabestaanden van) ex-gevangenen van het kamp Natzweiler om informatie te verschaffen over hun oorlogservaringen in het algemeen en over hun ervaringen in Natzweiler in het bijzonder. In november 2005 vond de officiële opening van de nieuwe tentoonstelling in Natzweiler plaats. Het onderzoek naar de Nederlandse gevangenen van dit kamp dat hieraan voorafging, werd in opdracht van de Stichting Vriendenkring oud-Natzweilers uitgevoerd door mevr. dr.

Hinke Piersma. Thans werkt zij aan een boek over de ervaringen van Nederlandse gevangenen in Natzweiler. Uiteraard is daarbij informatie van betrokkenen van onschatbare waarde. Relevant documentatiemateriaal (brieven, dagboeken, krantenknipsels, foto's, processtukken, etcetera) dat betrekking heeft op de gehele oorlogsperiode is ook zeer welkom. Reacties kunnen worden gericht aan het NIOD, t.a.v. mevr. dr. Hinke Piersma, Herengracht 380, 1016 CJ Amsterdam, e-mail: h.piersma@niod.nl, tel.: 020-523 38 00.

Transparantie in de farmacie

Op vrijdagmiddag 12 mei a.s. organiseert de Vereniging Farmacie en Recht in Den Haag een rondetafelbijeenkomst over transparantie, openbaarheid en vertrouwelijkheid in het kader van geneesmiddelenregistratie, geneesmiddelenonderzoek en geneesmiddelenbewaking. Gaan de huidige transparantiemaatregelen te ver of juist nog niet ver genoeg? De dagvoorzitter is prof. mr. B.M.J. Van der Meulen, Hoogleraar Recht en Bestuur, Wagenin-

gen Universiteit. Het discussiepanel zal bestaan uit vertegenwoordigers van het College ter beoordeling van geneesmiddelen, de farmaceutische industrie, de medische wetenschap, de politiek en de advocatuur. De bijeenkomst is na aanmelding vrij toegankelijk. Aanmelden kan via: www.vfenr.nl of via rondetafel@vfenr.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mevr. mr. H.W. de Weijs (tel.: 020-577 16 83) of mr. A.W.G. Artz (tel.: 010-244 43 44).

ven. Er werden nogal wat reputaties aangetast en de auteur had eerder een boek geschreven over Versace dat zo smadelijk was dat het zelfs in de Verenigde Staten niet kon worden uitgegeven.’ Het unieke van de Britse libel is dat de bewijslast bij de gedaagde partij ligt. ‘Als een journalist schrijft “Ik zat gisterenavond te dineren en iemand zei dat Pietje dit en dat heeft gedaan”, kan Pietje naar de rechter stappen en van de journalist eisen dat hij zijn “aantijging” bewijst.